Data publikacji: 03.04.2019

„Znamy wasze imiona - przywracanie pamięci o przedwojennej żydowskiej społeczności Brzeska”

2 kwietnia 2019 roku, w siedzibie Urzędu Miejskiego w Brzesku odbyła się ceremonia rozstrzygnięcia trzeciej edycji konkursu „Znamy wasze imiona - przywracanie pamięci o przedwojennej żydowskiej społeczności Brzeska”. Organizatorami przedsięwzięcia jak co roku byli Anna Brzyska i Miejski Ośrodek Kultury. Gośćmi specjalnymi spotkania byli pochodzący z Brzeska Dov Landau oraz profesor Jonathan Webber, między innymi założyciel krakowskiego muzeum „Galicja”.

-Musimy pamiętać o tym, że przed wybuchem II wojny światowej Żydzi stanowili większość mieszkańców naszego miasta i całej gminy. Cieszymy się, że często możemy gościć ich w Brzesku, mimo iż od wojny minęło już tyle lat, stale pamiętają o swoich korzeniach, podejmują działania mające na celu odnowienie pamięci o swoich przodkach – mówił w czasie powitania burmistrz Brzeska, Tomasz Latocha.

-Dla każdego człowieka znajomość własnych korzeni jest czymś niezwykle istotnym, i mam tu na myśli nie

tylko historię rodziny, ale i miasta, z którego pochodzimy. Historię Brzeska przez kilkaset lat tworzyli wspólnie Polacy i Żydzi. Oczywiście, między sąsiadami różnie bywało, ale muszę podkreślić, że w historii Brzeska można odnaleźć sporo bardzo pięknych momentów, kiedy obydwie społeczności - katolicka i żydowska razem budowały miasto. Wielu wykształconych Żydów włączało się w działalność społeczną, kulturalną i polityczną. Brali udział w pracach rady miasta, cieszyli się powszechnym szacunkiem. Najdobitniej o pozycji Żydów w Brzesku świadczy fakt, iż w latach 1894–1906 funkcję burmistrza gminy Brzesko piastował powszechnie szanowany Żyd Henoch Klopholz. Z kolei Julia Klopholz, jego córka, była współzałożycielką gimnazjum, powołanego w latach 1910–1911. Część kwoty na budowę nowej bożnicy na rogu ul. Asnyka i Wyszyńskiego - 60 tys. złotych - pożyczył Żydom w okresie międzywojennym ksiądz Jakub Stosur – mówiła główna organizatorka konkursu „Znamy wasze imiona…", Anna Brzyska.

Społeczność Żydów brzeskich została zgładzona przez okupantów niemieckich, na wiosnę 1942 roku utworzono w Brzesku getto. Na niewielkim obszarze stłoczono sześć tysięcy ludzi, pół roku później getto zostało zlikwidowane, spędzono na rynek wszystkich Żydów, nakazano im klęczeć od rana do południa z rękami podniesionymi do góry. Okradziono ich z kosztowności, po czym załadowano do pociągu, chorych i niezdolnych do transportu rozstrzelano na miejscu – kilkaset osób, ponad cztery tysiące wywieziono do obozu w Bełżcu.

-Niestety, po ponad 70 latach tamte czasy są już trochę zapomniane. W związku z tym podejmujemy całkiem sporo działań, aby tę pamięć zachować – regularnie dbamy o cmentarz żydowski, organizujemy Marsze Pamięci, warto tę pamięć pielęgnować, zwłaszcza, że jest wiele momentów w historii, z których możemy być dumni. Znajomość tych doświadczeń – współżycia dwóch narodów w jednym mieście i współtworzenia tego miasta wydaje się być szczególnie ważna w obecnych czasach, gdy coraz częściej stajemy w obliczu różnorodności, zadajemy sobie pytanie jak zachować się wobec osób innej rasy, czy religii – dodaje Anna Brzyska.

Właśnie na tym polega cel tego konkursu, który już stał się corocznym wydarzeniem – ocalić od zapomnienia ludzi, którzy od kilkuset lat współtworzyli Brzesko. W tym roku do konkursu zgłoszono sześć prac - dwie ze szkoły podstawowej w Woli Dębińskiej; trzy z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. I. Łukasiewicza w Brzesku i jedna z liceum ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika. Trzy z tych prac były wykonane w pojedynkę, reszta – w kilkuosobowych zespołach. Prace zadziwiły jurorów swoja różnorodnością jak w wyborze tematów, tak i formy.

Uczniowie biorący udział w konkursie:

Liceum ogólnokształcący im. Mikołaja Kopiernika w Brzesku - jedna praca: „Znamy wasze imiona", opiekun Bernadeta Styczeń. Praca składa się z kilku części - długiego wywiadu z panem Landauem dotyczącym życia w przedwojennym Brzesku; wywiadu z byłym mieszkańcem Poręby Spytkowskiej Panem Marianem Putem i napisanej przez uczniów piosenki „Znamy wasze imiona". Pracę przygotowali Aleksandra Kotra, Kamila Mamica, Magdalena Piech, Jakub Wieczorkowski i Kamil Dobrzański.

Zespół szkolno-przedszkolny z Brzeska, opiekun Dorota Pstrąg. Aleksandra Reczek przygotowała pracę „Obóz pracy przymusowej w Czchowie, Karolina Romańska - „Ty przetrwasz tę wojnę. Ty musisz przetrwać tę wojnę" – opowieść o wojennych losach Dova Landau, Łukasz Pagacz - „Życie Żydów brzeskich podczas okupacji niemieckiej".

Szkoła podstawowa z Woli Dębińskiej, opiekun Piotr Marecik. Jakub Bachulski i Kacper Bujak napisali pracę „Gdzie się podziali nasi sąsiedzi?", Karolina Bober i Amelia Okrzesa - „Żydzi w powiecie brzeskim – historia ocalonych – Hermana i Reginy Sperber".Jury konkursu wszystkim jego uczestnikom przyznało równorzędne nagrody, które wręczyli Dov Landau, prof. Jonatan Webber i burmistrz Brzeska, Tomasz Latocha.

Młodzież z wielką uwagą słuchała wykładu przygotowanego przez prof. Jonathana Webbera - brytyjskiego antropologa społecznego, profesora w Instytucie Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przez dwadzieścia lat wykładał na Uniwersytecie w Oksfordzie, a następnie, przez osiem lat, do 2010 roku, kierował Katedrą UNESCO do Badań Stosunków Międzywyznaniowych przy Uniwersytecie w Birmingham.

Członek-założyciel Międzynarodowej Rady Oświęcimskiej. Od 1989 sprawuje honorowy urząd skarbnika w Instytucie Studiów Polsko-Żydowskich w Oksfordzie. Do licznych przedsięwzięć, którym przewodniczył lub których był organizatorem, należą m.in. wspólny brytyjsko-niemiecko-polski projekt, dotyczący społeczeństwa i zmian społecznych w Europie po Auschwitz, założenie Europejskiego Stowarzyszenia Studiów nad Holokaustem oraz cztery międzynarodowe konferencje na temat przyszłości Oświęcimia. Odznaczony złotym Krzyżem Zasługi przez prezydenta Rzeczpospolitej Polskiej, za wkład w dialog polsko-żydowski. Profesor mówił o relacjach panujących między Żydami i Polakami przed wojną, a także o piętnie Holocaustu, które odcisnęło się na ich powojennych stosunkach.

O swoich niezwykłych wojennych przeżyciach opowiadał Dov Landau, który ocalał z Holocaustu. W czasie wojny przebywał w kilku obozach zagłady - Bełżcu, Auschwitz, Szebniach, Jawiszowicach, Birkenau i Buchenwaldzie, przeżył Marsz Śmierci. Od wielu lat jest edukatorem młodzieży, jeździ po całym świecie z wykładami na temat Holocaustu, często przyjeżdża do Brzeska z młodymi ludźmi z Izraela, gdzie osiedlił się po wojnie. Jest żonaty, ma troje dzieci, 15 wnuków i 50 prawnuków, ma 91 lat.

foto: Paulina Miś-Wiewióra

Źródło:
https://www.brzesko.pl/aktualnosc/74108,znamy-wasze-imiona-przywracanie-pamieci-o-przedwojennej-zydowskiej-spolecznosci-brzeska

Data wydruku: 2026-11-24 09:32:09